

*І. М. Грищенко,
д. держ. упр, доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет "Київський авіаційний інститут"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8191-1177>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.16.278

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ У РЕГУЛЯТОРНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ ТА ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У БУДІВНИЦТВІ

*I. Gryshchenko,
Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department
of Public Management and Administration, The State University "Kyiv Aviation Institute"*

THE ROLE OF LOCAL AUTHORITIES IN THE REGULATORY PROVISION OF RECREATIONAL
INFRASTRUCTURE AND PUBLIC PROCUREMENT IN CONSTRUCTION

Стаття присвячена дослідженню ролі органів місцевої влади у забезпеченні екологічної безпеки та резильєнтності територій через розвиток рекреаційної сфери й дослідження ключових етапів будівництва рекреаційної інфраструктури. Доведено, що саме органи місцевої влади, як замовники закупівлі консалтингових та інжинірингових послуг для будівництва рекреаційної інфраструктури мають чітко сформулювати технічні завдання для публічних закупівель через "Prozorro", забезпечити прозору та конкурентну процедуру, вимагати від постачальників наявність кваліфікації та відповідного досвіду, оцінювати не лише цінові, а й якісні критерії пропозицій.

З'ясовано, що з метою формування регуляторного середовища для розвитку рекреаційної сфери органи місцевої влади відіграють ключову роль у розробці та прийнятті локальних нормативно-правових актів (рішень рад, програм, правил благоустрою), що регулюють розвиток рекреаційних зон; займаються плануванням територій через затвердження детальних планів територій з урахуванням функціонального зонування; забезпечують доступність об'єктів рекреації через інтеграцію принципів інклюзивності, сталої мобільності (пішохідні маршрути, велодоріжки); забезпечують контроль за дотриманням екологічних та архітектурно-будівельних вимог при забудові рекреаційних об'єктів.

Результати дослідження деталізують, що органи місцевої влади виступають не лише замовниками, але й регуляторами просторового планування, координаторами екологічних, проектно-кошторисних, тендерних і громадських процесів. Сформовано типологію ключових втручань органів місцевої влади: ініціація та обґрунтування (визначення меж об'єкта, зміни до містобудівної документації); проектування та погодження (консалтингові та інжинірингові послуги);

публічні закупівлі (вибір моделей тендерів, поділ проєктів на черги, умови Prozorro); моніторинг і комунікація (залучення мешканців громади, супровід у соцмережах, екологічний контроль). На прикладі чотирьох кейсів — реконструкції парку у Стрию, ревіталізації озера Синє в Києві, створення інклюзивного пляжу в Одесі та розвитку гірськолижного кластера "Славське" доведено, що розвиток рекреаційної сфери в адміністративно-територіальній одиниці безпосередньо залежить від якісної регуляторної архітектури, побудованої органами місцевої влади.

The article is devoted to the study of the role of local authorities in ensuring the environmental safety and resilience of territories through the development of the recreational sector and the study of key stages of the construction of recreational infrastructure. It has been proven that it is local authorities, as customers of the procurement of consulting and engineering services for the construction of recreational infrastructure, that must clearly formulate technical specifications for public procurement through "Prozorro", ensure a transparent and competitive procedure, require suppliers to have qualifications and relevant experience, and evaluate not only price but also qualitative criteria for proposals.

It was found that in order to form a regulatory environment for the development of the recreational sector, local authorities play a key role in the development and adoption of local regulatory acts (council decisions, programs, development rules) that regulate the development of recreational areas; engage in territorial planning through the approval of detailed territorial plans taking into account functional zoning; ensure the accessibility of recreational facilities through the integration of the principles of inclusion and sustainable mobility (pedestrian routes, bicycle paths); ensure control over compliance with environmental and architectural and construction requirements when developing recreational facilities.

The results of the study detail that local authorities act not only as customers, but also as regulators of spatial planning, coordinators of environmental, design and estimate, tender, and public processes. A typology of key interventions by local authorities has been formed: initiation and justification (definition of the boundaries of the facility, changes to urban planning documentation); design and approval (consulting and engineering services); public procurement (selection of tender models, division of projects into queues, "Prozorro" conditions); monitoring and communication (involvement of community residents, support in social networks, environmental control). On the example of four cases — reconstruction of a park in Striy, revitalization of Lake Syne in Kyiv, the creation of an inclusive beach in Odessa and the development of the Slavske ski cluster have proven that the development of the recreational sector in an administrative-territorial unit directly depends on the high-quality regulatory architecture built by local authorities.

Ключові слова: екологічна безпека, резильєнтність територій, механізми публічного управління, регуляторний вплив, органи місцевої влади, рекреаційна сфера, інфраструктура, трансформація державного регулювання, інжинірингові послуги, консалтингові послуги, будівництво, євроінтеграція, екологізація, ресурсозбереження, соціальна відповідальність, відновлення територій, місцеві стратегії адаптації до зміни клімату, стратегії розвитку, програми охорони довкілля, захист довкілля, сталий розвиток, збалансоване природокористування, екологічний підхід, благоустрій, публічні закупівлі, участь громадян, інклюзивність.

Key words: ecological safety, territorial resilience, public governance mechanisms, regulatory influence, local authorities, recreational sphere, infrastructure, transformation of state regulation, engineering services, consulting services, construction, European integration, greening, resource conservation, social responsibility, territorial restoration, local climate change adaptation strategies, development strategies, environmental protection programs, environmental protection, sustainable development, balanced nature management, ecological approach, landscaping, public procurement, citizen participation, inclusiveness.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Повномасштабне вторгнення країни-агресора на територію України завдало колосальної шкоди інфра-

структурі, економіці та довкіл्लю України. За оцінками Київської школи економіки станом на початок 2024 р., прямі збитки економіки України (зокрема житлової та нежитлової інфраструктури) внаслідок російського вторгнення перевищили 157 млрд доларів. Водночас саме триваюча гібридна війна поставила перед

Україною амбітне завдання: не просто відновитися, а відбудуватися краще, безпечніше та стійкіше, ніж було, з урахуванням довгострокових викликів та євроінтеграційного курсу. Це амбітне завдання постає перш за все перед органами місцевої влади — органами місцевого самоврядування та місцевими органами державної виконавчої влади, оскільки відповідно до ст. 25 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" до компетенцій сільських, селищних, міських рад віднесено затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування, "прийняття рішень про відновлення пошкодженого/знищеного нерухомого майна на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, яке постраждало внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією російської федерації проти України, і затвердження відповідних місцевих програм з відновлення пошкоджених/знищених (зруйнованих) об'єктів нерухомого майна", "затвердження місцевих планів зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів видалення парникових газів поглиначами, а також місцевих стратегій адаптації до зміни клімату або прийняття рішень про включення політик та заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї регіональних стратегій розвитку, стратегій розвитку територіальних громад та планів заходів щодо їх реалізації, місцевих та регіональних програм охорони довкілля та інших документів планування місцевого рівня". Виконання цих завдань нерозривно пов'язано з забезпеченням екологічної безпеки та резильєнтністю територій, що чітко відповідає Закону України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року" [20].

Роки повномасштабної війни на території України докорінно змінили відношення людей до своєї країни, громади, до навколишнього середовища. Наразі всім стало зрозуміло, що протягом тривалого часу економічний розвиток України супроводжувався незбалансованою експлуатацією природних ресурсів, низькою пріоритетністю питань захисту довкілля, що унеможливлювало досягнення збалансованого сталого розвитку. Тож до пріоритетних завдань органів місцевої влади із забезпечення відновлення територіальних громад, які постраждали від країни-агресора, а також забезпечення резильєнтності територій всієї України віднесено відновлення життєдіяльності з урахуванням першочергового пріоритету збереження довкілля та забезпечення сталого розвитку, впровадження екосистемного підходу та екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, врахування екологічної складової під час розроблення та затвердження стратегічних документів розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

В Україні завжди була висока концентрація забруднення атмосферного повітря, що визнавалося "однією з найгостріших екологічних проблем" [20], але з початком повномасштабної війни ця проблема

збільшилася в рази і принесла з собою негативні наслідки, пов'язані з погіршенням здоров'я населення. Для покращення здоров'я населення через забезпечення екологічної безпеки органи місцевої влади можуть і повинні впливати на розвиток рекреаційної сфери, яка є частиною соціальної сфери, що займається організацією та задоволенням потреб населення у відновленні сил, відпочинку та оздоровленні. Ця сфера охоплює різні види діяльності, спрямовані на покращення фізичного та психологічного стану людини через відпочинок, розваги, оздоровлення та культурний розвиток.

Для забезпечення сталого розвитку територій органи місцевої влади мають дбати про розвиток рекреаційної інфраструктури. Рекреаційна інфраструктура — це сукупність об'єктів та засобів, що забезпечують організацію та проведення відпочинку, оздоровлення та розваг. До неї входять шляхи сполучення, заклади розміщення та харчування, транспортні засоби, спортивні та культурні об'єкти, а також елементи благоустрою рекреаційних зон. Рекреаційна інфраструктура є важливою складовою розвитку територіальних громад та регіонів і держави в цілому. Її створення та оновлення нерозривно пов'язані з будівельними роботами, проектуванням, благоустроєм, забезпеченням екологічної безпеки, що перебувають під контролем органів місцевої влади. Органи місцевої влади виступають ключовими гравцями на всіх етапах: від планування територій до проведення публічних закупівель для вибору підрядників. Особливої ваги ця роль набуває у сучасних умовах. Приміром може слугувати практичний кейс під час війни — у 2024 р., коли міська влада Стрия (Львівщина) оголосила масштабний проєкт реконструкції міського парку ім. Т. Шевченка [1]. Витрата коштів на рекреаційну сферу у такий час викликала обурення частини громади. Мерії довелося обґрунтовувати, що проєкт розрахований на кілька років і передусім вирішує критичні інфраструктурні проблеми парку. Одночасно інші громади залучають значні інвестиції у рекреацію: так, у червні 2025 р. підписано угоди з інвесторами для розвитку туристичної інфраструктури в Карпатах (проєкти "Славське" та "Рожанка Парк") — загальний обсяг інвестицій сягає €140 млн, а бюджети різних рівнів очікують сумарно близько 7,3 млрд грн надходжень за 15 років [2]. Ці приклади підкреслюють, наскільки значущими є рекреаційні проєкти для громад і як багато залежить від того, чи спроможна місцева влада забезпечити їх належне регуляторне супроводження.

Отже, актуальність дослідження зумовлена зростаючою роллю органів місцевої влади у регуляторному забезпеченні та реалізації екологічної безпеки і резильєнтності територій, а також регулюванні закупівель інжинірингових та консалтингових послуг для розвитку рекреаційної інфраструктури в умовах обмежених ресурсів та воєнного стану.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Наукова база, що складає підґрунтя поточного дослідження, демонструє міждисциплінарну природу теми, охоплюючи три головні смислові вектори: регуляторний вплив органів місцевої влади на розвиток рекреаційної

сфери, забезпечення екологічної безпеки та резильєнтності територій, а також трансформації державного регулювання закупівель інжинірингових та консалтингових послуг у будівництві рекреаційної інфраструктури. Аналіз джерел дозволяє зробити висновок про фрагментарне, але поступово розширюване дослідження теми в українському академічному просторі. Зокрема, Близнюк А. С. [3] сформував концептуальні основи розуміння рекреаційної сфери як об'єкта державного управління, однак не зосередився на локальному рівні її реалізації, тим більше на практиках закупівель чи участі органів місцевого самоврядування. Гаврилов А. В. [4] звертається до проблеми інжинірингових і консалтингових послуг у будівництві, аналізуючи категорійно-понятійний апарат. Автор Хараїм В. [5] зміщує акцент на управлінські аспекти будівельної діяльності із залученням інженерів-консультантів. Науковці Дутчак С. В. та Лаврук А. М. [6] репрезентують приклад емпіричного підходу — автори досліджують просторові особливості формування індустрії відпочинку в межах адміністративно-територіальних одиниць, приділяючи увагу ресурсному потенціалу. Ярошук І. В. [7] та Згалат-Лозинська Л. О. [8] розкривають окремі елементи участі місцевого самоврядування в управлінні будівельними процесами, однак не деталізують специфіку закупівель або рекреаційного спрямування. Кірова М. О. [9] досліджує механізми та інструменти інституціонального забезпечення екологічної безпеки в зарубіжних країнах для адаптації їх в Україні з метою формування резильєнтності територій. Натомість Гулевець Д., Дніпров О. та ін. автори в науковій праці "Використання геоінформаційних систем для планування та реалізації відновлення територіальних громад" [10] роблять акцент саме на залученні широкого кола фахівців для планування та реалізації відновлення територіальних громад. Дослідженнями з питань діяльності органів місцевої влади щодо відновлення територій та формування їх резильєнтності займається Горбата Л. П. [17]. Додаткову релевантність має робота Штиркова О. М. [11], де здійснено аналіз формування соціальної відповідальності як запоруки сталого розвитку територій розкриває десять принципів соціальної відповідальності, які розподілені на три блоки: принципи прав людини (забезпечення та повага до захисту прав людини, проголошених на міжнародному рівні, діяльність організацій та підприємств не повинна порушувати прав людини), екологічні принципи (необхідно дотримуватися обережних підходів до екологічних проблем, необхідно поширювати екологічну відповідальність, сприяння розвитку екологічно чистих технологій), антикорупційні принципи (протидія будь-яким проявам корупції) [11, с. 201]. Саме завдяки цим дослідженням можна прослідкувати загальну картину зміщення акценту з прибутку на забезпечення екологічної безпеки та збереження навколишнього середовища. Таким чином, тема поточного дослідження перебуває на стадії формування міжгалузевого поля, де існує певна теоретико-нормативна база з окремих елементів (рекреація, публічні закупівлі, інжиніринг, органи місцевої влади), але є брак системного аналізу їхнього перетину. Поточне дослідження усуває цю прогалину, оскільки вперше розглядає роль органів місцевої влади в регуляторно-

му забезпеченні рекреаційної інфраструктури та публічних закупівель у будівництві як цілісну та структурно взаємопов'язану сферу.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета поточного дослідження — проаналізувати роль органів місцевої влади у забезпеченні екологічної безпеки та резильєнтності територій через розвиток рекреаційної сфери й дослідження ключових етапів будівництва рекреаційної інфраструктури — від планування й проєктування до регулювання закупівель консалтингових послуг у будівництві рекреаційної інфраструктури та приділення особливої уваги принципам відкритості, екологічної безпеки, участі громадян і збалансованості інтересів для формування резильєнтності територій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У центрі цього дослідження — прагнення проаналізувати, яким чином органи місцевої влади впливають на всі ключові етапи реалізації рекреаційних проєктів: від планування територій і розробки проєктно-кошторисної документації до проведення публічних закупівель і забезпечення контролю. Адже саме на локальному рівні стикаються інтереси громади, бізнесу, екології та будівельної галузі й лише за умов належної регуляторної спроможності, відкритості процесів та партнерської взаємодії можливе формування якісної рекреаційної інфраструктури.

У межах цього дослідження буде розглянуто чотири ключові етапи, на яких проявляється регуляторна роль органів місцевої влади у сфері рекреаційної інфраструктури:

1. Стратегічне просторове планування і юридичне закріплення рекреаційних зон.
 2. Підготовка проєктно-кошторисної документації з урахуванням технічних, екологічних і інклюзивних вимог.
 3. Організація й проведення публічних закупівель для реалізації будівельних і супровідних робіт.
 4. Забезпечення громадського контролю, моніторинг реалізації та подальше управління об'єктами.
- Кожен з цих етапів проаналізуємо як з нормативної, так і з практичної точки зору на основі кейсів 2024—2025 років.

На старті будь-якого рекреаційного проєкту стоїть етап просторового планування й регуляторного забезпечення. Органи місцевої влади несуть пряму відповідальність за управління територіальним розвитком громади, включно з відведенням земель під рекреаційні потреби та встановленням правил їх використання [12]. Відповідно до ст. 5 Закону України "Про благоустрій територій", саме місцеві ради та адміністрації організовують благоустрій населених пунктів у межах своїх повноважень: "Управління у сфері благоустрою населених пунктів здійснюють Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та інші органи влади в межах їх повноважень [13]. Це означає, що органи місцевої вла-

ди повинні розробляти й затверджувати містобудівну документацію: генеральні плани, плани зонування, детальні плани територій, де чітко визначені об'єкти рекреаційної інфраструктури.

Грамотне регулювання на цьому етапі покликане запобігти конфліктам інтересів і хаотичній забудові. Якщо місцева влада вчасно зарезервує земельні ділянки для парків чи пляжів і оформить їх належним чином, це забезпечить ці території від нецільового використання. Показовим є кейс Стрия: донедавна центральний міський парк там офіційно не мав затверджених меж, що створювало ризики адже подібними недопрацюваннями органів влади нерідко користуються недобросовісні забудовники, заходячи на рекреаційні зони [15]. Усвідомлюючи цю загрозу, посадовці Стрийської міськради витратили понад два роки на впорядкування всіх документів, пов'язаних із парком [15]. Лише після того, як землевідведення було юридично закріплено, територіальна громада змогла перейти до конкретних проєктних кроків.

Отже, стратегічна роль органів місцевої влади на початковій стадії — забезпечити комплексне планування. Воно охоплює: визначення місць під рекреацію, врахування екологічних обмежень (наприклад, прибережні захисні смуги для пляжів чи охоронні зони парків), а також проведення громадських слухань щодо цих планів. Принцип прозорості тут вкрай важливий. Розробка містобудівної документації повинна відбуватися з інформуванням та участю громадян. З одного боку, це підвищує рівень довіри, з іншого — громада може повідомити про свої потреби (скажімо, бажання облаштувати нову зелену зону в районі, де її бракує). Ба більше, участь незалежних експертів та екологів на стадії планування допомагає збалансувати інтереси розвитку і охорони довкілля. Практичний приклад: у Києві питання порятунку озера Синє в Подільському районі стало ініціативою місцевих мешканців і міська влада відреагувала, включивши цей проєкт до переліку природоохоронних заходів на 2023 рік [14]. Таким чином, ще на етапі планування було закладено основу для співпраці: представники органів місцевої влади і громада разом визначили напрям розвитку рекреаційного об'єкта, розподіливши між собою відповідальність.

Влітку 2025 р. у Бородянці відбулося засідання Координаційного центру відновлення Бородянки, який створено при Міністерстві розвитку громад та територій України. Участь у нараді взяли заступники міністра розвитку громад та територій, народні депутати та місцеві депутати, керівництво Агентства відновлення, правоохоронних органів, експертних організацій. Саме так наразі мають працювати всі органи влади для забезпечення відновлення та резильєнтності територій — це нова модель управління відбудовою, що об'єднує громаду, державу, бізнес і міжнародних партнерів для швидких та прозорих рішень. Це цілісна стратегія, що реалізується у тісній взаємодії центральних органів, обласної та районної влади і органів місцевого самоврядування з бізнесом, громадою та міжнародними партнерами, де кожен мешканець громади може впливати на рішення, що

змінюють селище Бородянку на краще в питаннях забезпечення екологічної безпеки, розбудови рекреаційної сфери, будівництва інфраструктури тощо. В цьому аспекті варто звернути увагу, що Бородянка стала однією з 15 пілотних громад України, де створюються безбар'єрні маршрути у межах проєкту "Рух без бар'єрів", де дбають про енергонезалежність через встановлення сонячних електростанцій та впроваджують інноваційні цифрові сервіси, як-то GPS-трекери та POS-термінали на маршрутах Бородянка-Київ, що стане першим кроком для впровадження Е-квитка.

Ще одним прикладом розвитку рекреаційної сфери в столичному регіоні є ландшафтний заказник місцевого значення "Лісостеповий екотон", що створено у 2025 р. у центрі Обухова. Завдяки зусиллям громадськості та екологів, нова охоронна природна територія покликана зберегти унікальну екосистему, яка поєднує елементи степу й лісу та зберігає біорізноманіття та екологічну сталість безпосередньо в межах промислового міста. Саме ця унікальна природоохоронна територія очищує повітря, зберігає здоров'я людей та приносить радість спілкування з природою — це спадщина для наступних поколінь.

Наступний етап у якому проявляється регуляторна роль органів місцевої влади на розвиток рекреаційної сфери — підготовка проєктно-кошторисної документації. Цей етап не менш важливий, адже саме він конкретизує задум і дозволяє оцінити вартість та обсяг робіт. Місцева влада зазвичай виступає замовником розроблення такої документації: або власні комунальні проєктні організації, або (що частіше) сторонні проєктні бюро залучаються через тендер для створення проєкту рекреаційного об'єкта. Якість проєктування безпосередньо впливає на кінцевий результат адже помилки або неточності на цьому етапі можуть дорого коштувати під час будівництва. Тому органи місцевої влади мають забезпечити, щоб проєктувальники врахували всі необхідні вимоги: будівельні норми, екологічні стандарти, принципи інклюзивності тощо.

У рекреаційних проєктах часто доводиться поєднувати різнопланові задачі — від інженерних мереж до ландшафтного дизайну. Наприклад, у вже згаданому проєкті реконструкції парку в Стрию зміст першої черги робіт охоплює цілий комплекс заходів, серед яких: заміна двох аварійних каналізаційних колекторів та водопровідних труб; облаштування нової кабельної електроканалізації; встановлення сучасного вуличного освітлення; прокладання зручних пішохідних доріжок; капітальний ремонт вхідних груп парку (входів) [15].

Проєктанти заклали всі ці позиції в кошторис. Важливо, що перед оголошенням тендера ця проєктна документація пройшла державну експертизу, наразі експертний звіт отримано лише на першу чергу, а вартість наступних черг стане відомою після розробки відповідних проєктів [15]. Тож роботи розбито на етапи, аби критичні компоненти (інженерні мережі) можна було реалізувати першочергово, навіть під час воєнного стану, тоді як менш нагальні елементи благоустрою відкладено на майбутнє [2]. Такий підхід демонструє

адаптивність планування: місцева влада враховує поточні обставини (обмежені фінанси воєнного часу, пріоритетність життєзабезпечення) і відповідно фазує проєкт.

Окремо варто зазначити врахування екологічних і соціальних аспектів на стадії проєктування. Для рекреаційних об'єктів, особливо пов'язаних із природними зонами, нерідко потрібне проведення оцінки впливу на довкілля. Наприклад, перед початком інженерних робіт на озері Синьому в Києві було здійснено наукове дослідження причин обміління водойми [14]. Результати показали, що проблема має як природний характер (замулення джерел, випаровування через підвищення температур), так і антропогенний (падіння ґрунтових вод внаслідок будівництва поруч). Ці висновки безперечно вплинули на проєктні рішення — було передбачено розчистити та поглибити озеро, відкрити підземні джерела і забезпечити природне наповнення водою [14]. Одночасно проєктування рекреаційної зони довкола озера врахувало принципи інклюзивності: заплановано облаштування зручного пляжу та парку з вело- та біговими доріжками, доступними для осіб з інвалідністю [14].

Тож проєктування рекреаційних об'єктів під керівництвом місцевої влади це, як бачимо, багатовимірний процес, який вимагає технічної компетентності, ретельного планування бюджету і строків, а також врахування думки громади й експертів. Можна припустити, що належно підготовлена проєктно-кошторисна документація закладає фундамент успіху: зменшує ризик перевитрат коштів, конфліктів під час будівництва та невдоволення користувачів вже після введення об'єкта в експлуатацію.

Реалізація будь-якого проєкту переходить у практичну площину через механізм публічних закупівель. Для органів місцевої влади це означає проведення тендерів на виконання будівельних, ремонтних чи консультаційних робіт відповідно до Закону України "Про публічні закупівлі" [16]. Після Революції Гідності ця сфера зазнала суттєвих реформ: з 2016 р. всі замовники зобов'язані проводити конкурентні торги через електронну систему Prozorro. Від 2016 р. для державних замовників стала обов'язковою електронна система публічних закупівель "Prozorro" — платформа, яка має зробити закупівлі максимально відкритими і прозорими. Саме органи місцевої влади, як замовники закупівлі консалтингових та інжинірингових послуг для будівництва рекреаційної інфраструктури мають чітко сформулювати технічні завдання для публічних закупівель через "Prozorro", забезпечити прозору та конкурентну процедуру, вимагати від постачальників наявності кваліфікації та відповідного досвіду, оцінювати не лише цінові, а й якісні критерії пропозицій. Тож у даному випадку органам місцевої влади доводиться балансувати між економією і необхідністю найняти кваліфікованого підрядника. Розв'язком є впровадження нецінових критеріїв оцінки у закупівлях (надійність компанії, досвід виконання подібних проєктів, гарантійне обслуговування тощо) та жорсткий технічний контроль. Наприклад, при закупівлі робіт з благоустрою парку можна вимагати від учасників підтвердження наявності відповідної техніки і

фахівців, позитивних відгуків, сертифікатів якості на матеріали. Хоча закон дає такі можливості, на практиці їх застосування поки обмежене, здебільшого тендери перетворюються на змагання цін. Через це в Україні не поодинокі випадки, коли підряд виграв фірма з демпінговою ціною, яка зрештою не справляється або економить на матеріалах. У процесі закупівель місцева влада має дотримуватися і принципів недискримінації та рівної конкуренції. Залучення бізнес-партнерів на чесних засадах збільшує довіру підприємців до влади і стимулює інвестиції. Показовий приклад — проєкти державно-приватного партнерства у рекреації. Так, відповідно до ст. 4 Закону України "Про державно-приватне партнерство" може застосовуватися у сферах "будівництва та/або експлуатації доріг....; туризму, відпочинку, рекреації, культури та спорту; управління нерухомістю" тощо. Статтею 6 згаданого закону передбачено, що державні закупівлі у рамках державно-приватного партнерства здійснюються відповідно до законодавства про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти, а аналіз ефективності здійснення державно-приватного партнерства та виявлення можливих ризиків, пов'язаних з його реалізацією, проводиться шляхом детального обґрунтування соціально-економічних та екологічних наслідків здійснення державно-приватного партнерства.

Тож для формування регуляторного середовища для розвитку рекреаційної інфраструктури органи місцевої влади відіграють ключову роль у:

- розробці та прийнятті локальних нормативно-правових актів (рішень рад, програм, правил благоустрою), які регулюють розвиток рекреаційних зон;
- плануванні територій — затвердженні детальних планів територій з урахуванням функціонального зонування (відведення ділянок для рекреації);
- забезпечення доступності об'єктів рекреації через інтеграцію принципів інклюзивності, сталої мобільності (пішохідні маршрути, велодоріжки тощо);
- контроль за дотриманням екологічних та архітектурно-будівельних вимог при забудові рекреаційних об'єктів.

Крім цього органи місцевої влади через публічні закупівлі реалізують політику у сфері рекреації, зокрема вони можуть замовляти інжинірингові послуги (технічне проєктування, авторський та технічний нагляд, енергоаудит, геодезія тощо) та консалтингові послуги (фінансово-економічне обґрунтування, екологічна оцінка проєктів тощо). При цьому, повертаючись до чотирьох ключових етапів, у яких проявляється регуляторна роль органів місцевої влади у сфері розвитку рекреаційної інфраструктури варто акцентувати увагу, що специфіка закупівель консалтингових та інжинірингових послуг полягає у тому, що консалтингові послуги потрібні на етапі підготовки проєктів: обґрунтування потреб, аналіз впливу тощо — це інженерно-консультаційні послуги, пов'язані з підготовкою до процесу будівництва рекреаційної інфраструктури, а інжинірингові послуги є критичними для ефективної реалізації технічної частини проєкту, запобігання помилкам у проєктуванні, забезпечення якості виконаних робіт. Як заз-

Таблиця 1. Існуючі моделі участі органів місцевої влади у реалізації рекреаційних проектів (2024–2025 рр.)

Назва проекту, тип об'єкту, вартість реалізації	Ключові етапи втручання ОМС	Регуляторні дії ОМС	Особливості закупівель	Взаємодія з громадою / партнерами	Очікуваний / досягнутий ефект
Реконструкція парку ім. Шевченка, м.Стрий, парк, 66,5 млн грн	Планування, проектування, публічні закупівлі, нагляд за виконанням робіт	Визначення меж парку; внесення змін до містобудівної документації; проходження державної експертизи проєкту	Тендер у Prozofo; реалізація поділена на черги; перша черга - аварійна інфраструктура	Відкрите обговорення у соцмережах; публічні пояснення влади; врахування позиції мешканців	Заміна аварійних мереж; покращення технічної безпеки парку; створення основи для благоустрою
Ревіталізація озера Синє, м.Київ, природна водойма, фінансування зі спецфонду	Планування, проведення екологічного дослідження, розробка ПКД, реалізація, моніторинг	Замовлення наукової оцінки стану водойми; внесення до природоохоронних програм; визначення джерела фінансування	Фінансування з екологічного фонду; відкритий конкурс; пріоритет - гідрологічна реконструкція	Зустрічі з активістами району; громадське інформування; участь мешканців у контролі робіт	Відновлення водного балансу; облаштування інклюзивного парку і пляжу; збереження екосистеми
Інклюзивний пляж, м. Одеса, морський пляж, 19,5 млн грн	Проектування, проведення закупівель, реалізація, експлуатаційне утримання	Ухвалення рішення виконкомом; закріплення за цільовою програмою безбар'єрності; визначення відповідального управління	Закупівля через Prozofo; підрядник обраний у березні 2025; бюджетне фінансування	Консультації з ГО осіб з інвалідністю; залучення фахівців з доступності; волонтерська допомога	Перший сертифікований доступний пляж в Україні; комфортна реабілітація для ветеранів; інфраструктура без бар'єрів
Курорти «Славське» та «Рожанка Парк», Львівська обл., туристичний комплекс, €140 млн	Просторове планування, підписання інвестугод, регулювання землекористування, підготовка інженерної інфраструктури	Укладання договорів державно-приватного партнерства; виділення земельних ділянок; сприяння підведенню комунікацій	Приватні інвестиції; державні пільги; координація ОМС та контролюючих органів	Залучення мешканців до обговорення; офіційна співпраця з бізнесом; звітність перед радою громади	Зростання туристичної привабливості; нові робочі місця; понад 7,3 млрд грн очікуваних надходжень у бюджет

Джерело: проаналізовано та систематизовано автором на основі [1; 2;14; 15;18, 19].

начає у своїх наукових дослідженнях Гаврилов А. В. "інжинірингові послуги у будівництві безпосередньо пов'язані зі створенням матеріальних фондів та контролем за будівництвом і передбачають залучення до реалізації інвестиційно-будівельних проєктів фахівців за інженерними напрямками діяльності, а саме: складання технічних завдань, складання планів та графіків виконання будівельних робіт та контроль за їх дотриманням, розроблення проєктної документації, здійснення технічного нагляду за будівництвом, здійснення технічних обстежень, виявлення недоліків у виконаних будівельних роботах та контроль за їх усуненням тощо" [4, с. 113]. Разом з тим, консалтингові послуги у будівництві пов'язані зі створенням матеріальних фондів опосередковано, тому насамперед полягають у зборі інформації, її аналізі та наданні за результатами аналізу порад, консультацій та рекомендацій, а також у нагляді за їх виконанням. Водночас на різних стадіях реалізації інвестиційно-будівельного проєкту консалтингові послуги окрім інженерів можуть надавати і інші фахівці за відповідними напрямками діяльності, а саме: юриспруденцією, економікою, зв'язками з громадськістю, договірними відносинами, процедурами закупівель, проектуванням, медіацією тощо [4, с. 113].

Поєднуючи теорію з практичною реалізацією можемо констатувати, що у досліджуваному нами карпатському проєкті "Славське" приватні інвестори, співпрацюючи з місцевою селищною радою, інвестують десятки мільйонів євро в туристичну інфраструктуру [2]. Місцева влада своєю чергою забезпечує прозорі умови — відведення землі, підведення комунікацій, податкові пільги, що передбачені законодавством про стимулювання інвестицій [2]. Це також різновид "публічної закупівлі", тільки у ширшому сенсі — закупівлі майбутніх вигод для громади у вигляді робочих місць, податків і розвитку території.

Таким чином, на етапі будівництва і закупівель місцева влада виконує роль менеджера проєкту, який зобов'язаний витратити кошти громади ефективно й чесно. Забезпечення прозорості тендерів, конкуренції підрядників і контроль за виконанням робіт — усе це складові успішного розвитку рекреаційної інфраструктури. А з боку громадськості — важелі впливу у вигляді моніторингу та участі у наглядових радах (де такі створюються при великих проєктах) гарантують, що влада триматиме високу планку підзвітності. Недаремно експерти з децентралізації відзначають: коли громадяни залучені до прийняття рішень, влада розподіляє з ними відповідальність за курс розвитку громади і може чітко пояснити кожен свій крок, оскільки громадяни беруть участь в управлінні місцевими справами [18].

У межах дослідження було проведено цілеспрямований аналіз чотирьох практичних кейсів реалізації рекреаційних проєктів у 2024—2025 роках, які відображають реальну взаємодію між місцевою владою, громадськістю, бізнесом та підрядниками. Ми дослідили кожний з них на предмет повного циклу управлінської участі органів місцевого самоврядування — від стратегічного планування до експлуатації інфраструктури. Такий підхід дав змогу не лише виявити логіку регуля-

торних дій, а й структурувати повторювані інституційні сценарії. Усі кейси охоплюють різні типи об'єктів — парк, водойму, пляж та туристичний кластер, що дозволяє прослідкувати гнучкість місцевого врядування у різних умовах. На підставі критичного вивчення відкритих даних, документації закупівель, інтерв'ю та публічної звітності було виокремлено індикативні параметри, за якими кожний проєкт систематизовано.

Наведена інформація в таблиці 1 охоплює різні за масштабом і змістом проєкти — від благоустрою міського парку до створення інклюзивного пляжу чи гірського курорту. У всіх них можна простежити точки перетину рекреації, будівництва і діяльності місцевих органів влади. Стрийський парк демонструє важливість планування і комплексного підходу; київське озеро — пріоритет екології та участі громади; одеський пляж — акцент на інклюзивності та соціальному партнерстві; карпатські курорти — успішне залучення бізнесу за підтримки громади. Кожний із прикладів підтверджує: роль місцевої влади є визначальною. Саме вона може стати драйвером або гальмом проєкту. Там, де влада діяла проактивно і відкрито, проєкти вдалося реалізувати навіть у складних умовах. Натомість прорахунки (як-от невчасне оформлення землі, недостатній контроль за підрядником чи ігнорування думки людей) негайно породжують проблеми — від судових позовів громади до неосвоєних коштів і недобудов. Дане дослідження демонструє, що необхідною умовою забезпечення організаційної стійкості — резильєнтності території є ефективне виконання своїх повноважень органами місцевої влади.

Це, зокрема, "забезпечення місцевого економічного розвитку, розвиток місцевої інфраструктури, планування розвитку території, удосконалення використання ресурсного потенціалу території, оптимізація системи участі громадськості у розробленні управлінських рішень і в контролі за тим, як вони реалізуються, забезпечення екологічної доброчесності, розвиток культури тощо" [17, с. 36].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у розвитку рекреаційної сфери, забезпечуючи необхідне регуляторне підґрунтя та проводячи публічні закупівлі для реалізації будівельних робіт. Досвід 2024—2025 років засвідчує, що успішна реалізація рекреаційних проєктів потребує комплексного підходу з боку місцевої влади — від планування до експлуатації об'єктів.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на формування резильєнтності територій, зокрема збільшення уваги органів місцевої влади на екологічній складовій.

Література:

1. Portal.lviv. У Стрийській міськраді пояснили необхідність реконструкції парку за 66 мільйонів. URL: <https://portal.lviv.ua/news/2024/10/10/u-stryjskij-miskradi-poiasnya-ly-neobkhdnist-rekonstruktsii-parku-za-66-miljoniv#:~:text=>

2. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. Уряд підписав інвестиційні договори для реалізації проєкту зі значними інвестиціями на Львівщині. 2025. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/9c6eb48d-5bae-4aeb-8017-aa104223c7db?lang=uk-UA&title=UriadPidpisavInvestitsiiniDogovoriDliaRealizatsiiProktuZiZnachnimiInvestitsiiamiNaLvivschini-YuliiaSviridenko#:~:text>

3. Близнюк А. С. Сучасні тенденції розвитку рекреаційної сфери в контексті реалізації механізмів державного управління. Держава та регіони, №4 (64), 2018. С. 32—37. http://www.pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2018/8.pdf

4. Гаврилов А. В. Інжиніринг та консалтинг у будівництві: категорійно-понятійний аспект. Інвестиції: практика та досвід, № 13, 2019. с. 111—114. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.13.111>

5. Хараїм В. Теоретичні аспекти публічного управління інжиніринговою діяльністю в будівництві із залученням інженера-консультанта. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління, 45 (2), 2024. с. 101—106.

6. Дутчак С. В., Лаврук А. М. Особливості формування індустрії відпочинку в межах територіальних громад та дослідження її ресурсного забезпечення. Матеріали VII Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. "Географія та туризм", 28 лют. 2024 р. м. Харків, 2024. С. 572—577.

7. Ярошук І. В. Роль місцевого самоврядування в будівництві та реформуванні житлово-комунального господарства. Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. "Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика", 23 листоп. 2018 р., Київ, КНУБА, 2018. С. 250—254.

8. Згалат-Лозинська Л. О. Оптимізація функцій державного управління інноваційним розвитком в будівництві на основі реалізації концепції громадянського суспільства в Україні. Держава та регіони. Серія: Державне управління, (4), 2020. С. 61—66. <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-4-9>

9. Кірова М. О. Досвід зарубіжних країн щодо інституціонального забезпечення екологічної безпеки: пропозиції для України. Збалансоване природокористування, № 1, 2018. С. 158—165. <https://journals.urau.ua/bnusing/issue/view/16536>

10. Грищенко І., Гулевець Д., Прокопенко Н., Дніпров О., Стадніков В. Використання геоінформаційних систем для планування та реалізації відновлення територіальних громад. Sapientia: Міжнародний журнал міждисциплінарних досліджень, 6 (2), 2025. <https://doi.org/10.51798/sijis.v6i2.1008>

11. Штиршов О. М. Соціальна відповідальність у системі формування управлінського впливу як запорука сталого розвитку. Інвестиції: практика та досвід, № 16, 2023. С. 199—204. DOI: 10.32702/2306-6814.2023.-16.199

12. TNRD. Закупівлі благоустрою: хто може бути замовником в таких закупівлях. 2023. URL: <https://tndr.com.ua/article/zakupivli-blagoustroyu-hto-mozhebuti-zamovnikom-v-takih-zakupivlyah/>

13. Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06.09.2005 № 2807-IV. URL: <https://zakon-ra>

da.gov.ua/laws/show/2807-15#Text (дата звернення 28.07.2025).

14. Офіційний портал Києва. Роботи з розчистки та благоустрою озера Синє розпочнуться восени. URL: https://kyivcity.gov.ua/news/roboti_z_rozchistki_ta_blagoustroyu_ozera_sinye_rozpochnutsya_voseni/#:~:text

15. Твоє місто. У парку на Львівщині планують реконструкцію за понад 66 млн грн URL: https://tvoemisto.tv/news/park_na_lvivshchyni_hochut_vidrestavruvaty_z_ponad_66 mln_grn_169133.html#:~:text

16. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення 27.07.2025)

17. Територіальні громади: механізми забезпечення стійкості: монографія / Грищенко І. М., Горбата Л. П. Київ, НУБіП України, 2024. 345 с. ISBN 978-617-8368-16-6 URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/items/22dfbd9c-3afc-43d1-866c-b13b8cfb1626>

18. Децентралізація. Як і навіщо громадам залучати людей до прийняття рішень: практичні кейси. 2022. URL: <https://decentralization.ua/news/14510?page=0#:~:text>

19. 762.od. Реконструкція інклюзивного пляжу на 11-й станції Великого Фонтану: нові можливості для відпочинку. 2025. <https://762.od.ua/rekonstrukciya-inklyuzyvnogo-plyazhu/#:~:text>

20. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення 27.07.2025).

References:

1. Portal.lviv. (2024), "Lviv City Council explained the need for park reconstruction for 66 million", available at: <https://portal.lviv.ua/news/2024/10/10/u-stryjskij-miskradi-poiasnyly-neobkhidnist-rekonstruktsii-parku-za-66-miljoniv> (Accessed 27 July 2025).

2. Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine (2025), "The government signed investment agreements to implement a major investment project in Lviv region", available at: <https://me.gov.ua/News/Detail/9c6eb48d-5bae-4aeb-8017-aa104223c7db> (Accessed 27 July 2025).

3. Blyzniuk, A. (2018), "Current trends in the development of the recreational sector in the context of the implementation of public administration mechanisms", State and Regions, vol. 4, pp. 32—37.

4. Havrylov, A. (2019). "Engineering and consulting in construction: category and conceptual aspects", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 13, pp. 111—114.

5. Haraim, V. (2024), "Theoretical aspects of public administration of engineering activities in construction with the involvement of a consulting engineer", Scientific Notes of V.I. Vernadsky TNU. Series: State Administration, vol. 45, no. 2, pp. 101—106.

6. Dutchak, S. and Lavruk, A. (2024), "Features of recreation industry formation within territorial communities and study of its resource provision", Materialy VII Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. "Heohrafiia ta

tyryzm" [Geography and Tourism: materials of the VII All-Ukraine Scientific-Practical Internet Conference], National University, Kharkiv, Ukraine, 28 February, pp. 572—577.

7. Yaroschuk, I. (2018), "The role of local self-government in the construction and reform of housing and communal services". Rehional'na polityka: istoriia, polityko-pravovi zasady, arkhitektura, urbanistyka: materialy IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Conference Regional policy: history, political and legal foundations, architecture, urban planning], KNUBA, Kyiv, Ukraine, 23 November, pp. 250—254.

8. Zgalat-Lozynska, L. (2020), "Optimization of state governance functions in innovation development in construction based on implementation of civil society concept in Ukraine". State and Regions, vol. 4, pp. 61—66.

9. Kirova, M. (2018), "Experience of foreign countries regarding institutional provision of environmental safety: proposals for Ukraine", Sustainable use of nature, vol. 1, pp. 158—165.

10. Gryshchenko, I., Gulevets, D., Prokopenko, N., Dniprov, O. and Stadnikov, V. (2025), "The use of geoinformation systems for planning and implementing the restoration of territorial communities". Sapienza: International Journal of Interdisciplinary Studies, vol. 6, no. 2, 2025. <https://doi.org/10.51798/sijis.v6i2.1008>

11. Shtyrov, O. (2023), "Social responsibility in the system of forming managerial influence as a guarantee of sustainable development", Investments: practice and experience, vol. 16, pp. 199—204.

12. TNR. (2023), "Improvement procurements: who can be a customer in such procurements", available at: <https://tnr.com.ua/article/zakupivli-blagoustroyu-hto-mozhe-buti-zamovnikom-v-takih-zakupivlyah/> (Accessed 27 July 2025).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), The Law of Ukraine "On the improvement of settlements", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15#Text> (Accessed 27 July 2025).

14. Official portal of Kyiv (2024), "Cleaning and improvement works of Lake Synie to begin in autumn", available at: https://kyivcity.gov.ua/news/roboti_z_rozchistki_ta_blagoustroyu_ozera_sinye_rozpochnutsya_voseni/ (Accessed 27 July 2025).

15. Tvoe misto. (2024), "A park in Lviv region is planned to be reconstructed for over 66 million UAH", available at: https://tvoemisto.tv/news/park_na_lvivshchyni_hochut_vidrestavruvaty_za_ponad_66 mln_grn_169133.html (Accessed 27 July 2025).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The law of Ukraine "On public procurement", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (Accessed 27 July 2025).

17. Gorbata, L. and Gryshchenko, I. (2024), Terytorial'ni hromady: mekhanizmy zabezpechennya stiykosti [Territorial communities: mechanisms for ensuring stability], National University of Life Resources and Environmental Management of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

18. Decentralization (2022), "Why and how communities should engage people in decision-making:

practical cases", available at: <https://decentralization.ua/news/14510?page=0> (Accessed 27 July 2025).

19. 762.od. (2025), "Reconstruction of the inclusive beach at the 11th station of the Great Fountain: new recreation opportunities", available at: <https://762.od.ua/rekonstrukciya-inklyuzyvnogo-plyazhu/> (Accessed 27 July 2025).

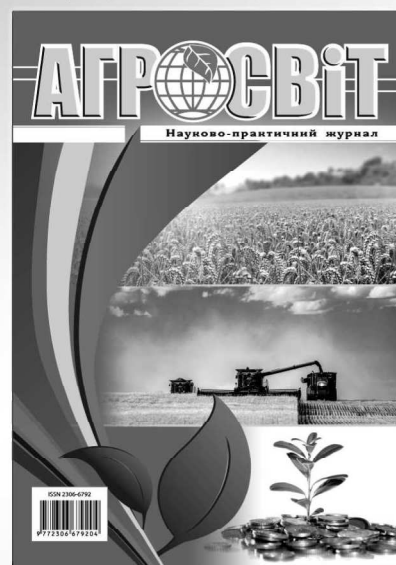
20. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The law of Ukraine "On the Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the period until 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (Accessed 27 July 2025).

Стаття надійшла до редакції 03.08.2025 р.

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292